

STANISŁAW SKIMINA (1886–1962)

Stanisław Klemens Skimina urodził się 17 kwietnia 1886 r. w Pcimiu w powiecie myślenickim, jako syn Klemensa, nauczyciela szkoły powszechnej, i Mieczysławy z Woźniaków. Po ukończeniu szkoły średniej (I i IV Gimnazjum w Krakowie; matura w r. 1904) rozpoczął studia na filologii klasycznej na Uniwersytecie Jagiellońskim pod kierunkiem profesorów Leona Sternbacha i Kazimierza Morawskiego. Zaraz po ukończeniu studiów podjął pracę pedagogiczną, najpierw jako praktykant w III Gimnazjum im. Króla Jana III Sobieskiego (od lutego do czerwca 1908), a następnie — jako zastępca nauczyciela w I Gimnazjum (1908–1910). Przez trzy lata (1910–1913) uczył w gimnazjum bocheńskim, a we wrześniu 1913 r. mianowany został profesorem III Gimnazjum im. Króla Jana III Sobieskiego w Krakowie i na tym stanowisku pozostał do r. 1946. W listopadzie 1909 r. złożył w Krakowie egzamin kwalifikacyjny na nauczyciela gimnazjalnego w zakresie filologii klasycznej jako przedmiotu głównego i języka polskiego jako przedmiotu pobocznego. Pracując jako pedagog, jednocześnie pisał rozprawę doktorską oraz przygotowywał się do rygorozów. Tytuł doktora filozofii uzyskał w lipcu 1918 r. na podstawie pracy *Quaestiones convivales (Zagadnienia biesiadne)*, ogłoszonej potem drukiem w formie artykułu pt. *De moribus legibusque convivalibus antiquorum quae fuerit doctrina* („Eos” 1920). Promotorem przewodni doktorskiego Skiminy był Kazimierz Morawski. Na lata międzywojenne przypada również jego habilitacja (1927), dzięki której został docentem prywatnym filologii klasycznej na Uniwersytecie Jagiellońskim, nie zrywając wszakże z zawodem nauczyciela gimnazjalnego. Pełnił również funkcję uniwersyteckiego lektora języka łacińskiego, a od stycznia 1924 r. wykładał dydaktykę języków starożytnych w Studium Pedagogicznym UJ.

Pracę dydaktyczną i naukową Stanisława Skiminy przerwał wybuch II wojny światowej. Aresztowany 6 listopada 1939 r. wraz z innymi pracownikami Uniwersytetu podczas tzw. Sonderaktion Krakau, więziony był najpierw we Wrocławiu, a potem osadzony w obozie koncentracyjnym w Sachsenhausen koło Oranienburga. Przeżył tam, podobnie jak i wszyscy współwięźniowie, bardzo trudne chwile, a nawet zagrożenie życia spowodowane pogorszeniem się stanu zdrowia. Zwolniony z obozu wraz z grupą starszych wiekiem profesorów w lutym 1940 r., natychmiast włączył się do tajnego nauczania, pełniąc funkcję przewodniczącego sekcji szkół średnich ogólnokształcących, a następnie — także przewodniczącego komisji egzaminów dojrzałości. Poza tym uczył oczywiście języka łacińskiego. Pracował bardzo ofiarnie aż do zakończenia wojny, grupując wokół siebie pedagogów i młodzież. Na potrzeby edukacji w szkołach średnich wydał w latach 1945–1949 znany już przed wojną komplet podręczników do nauki języka łacińskiego *Elementa Latina I–IV*, który był wielokrotnie wznawiany i poprawiany zgodnie z wymogami nowych programów nauczania. We współpracy z Z. Kwiecińską i R. Niemcem powstał nowy podręcznik *Schola Latina*.

W czasie wojny i po jej zakończeniu Skimina kontynuował pracę naukową; w czerwcu 1946 r. został tytułarnym profesorem Wydziału Humanistycznego

Uniwersytetu Jagiellońskiego, a erygowany w r. 1945 Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu zaproponował mu profesurę kontraktową. Związane z nią obowiązki Stanisław Skimina podjął w listopadzie 1946 r. i pełnił je do kwietnia 1949 r., kiedy to otrzymał nominację na profesora nadzwyczajnego filologii klasycznej tej samej uczelni. W Toruniu pracował do marca 1952 r., gdyż przeniesiony został na I Katedrę Filologii Klasycznej (po Sewerynie Hammerze) na Uniwersytecie Jagiellońskim, również jako profesor nadzwyczajny. W październiku 1960 r. przeszedł w stan spoczynku. W szkolnictwie wyższym przepracował lat czterdzieści jako lektor, wykładowca, docent i profesor. Zmarł w Krakowie 19 września 1962 r.

W swoich badaniach naukowych Stanisław Skimina zajmował się rytmem prozy greckiej oraz literaturą polsko-łacińską, w obu tych dziedzinach osiągając znakomite wyniki. Jego praca habilitacyjna dotyczyła rytmu prozy Jana Chryzostoma (*De Joannis Chrysostomi rhythmo oratorio*, 1927) i spotkała się z życzliwym przyjęciem w recenzjach zagranicznych. W latach 1925–1929 odbył podróże naukowe do Grecji, Włoch, Francji i Niemiec, a na podstawie zebranych tam materiałów napisał i opublikował dwie ważne książki: *Etat actuel des etudes sur le rythme de la prose grecque II* (Lwów 1930) oraz *Etat actuel des etudes sur le rythme de la prose grecque I* (Kraków 1937). Skimina wysunął m.in. tezę, iż rytmika prozy może być stosowana jako kryterium w badaniach nad autentycznością pism autorów antycznych i dowiódł tego w pracy poświęconej jednemu z pism Chryzostoma („Eos” 1929). Studium z zakresu rytmiki poświęcił również Grzegorzowi z Nazjanzu. Jeśli chodzi o omawiane tu badania, Skimina był autorytetem w skali światowej, o czym świadczy to, że wielu uznanych specjalistów stosowało wypracowane przez niego metody.

Drugą dziedziną pracy naukowej, której Skimina poświęcił się zwłaszcza po II wojnie światowej, była literatura polsko-łacińska i humanizm polski. W r. 1950 w serii „Corpus Antiquissimorum Poetarum Poloniae Latinorum”, wydawanej przez Polską Akademię Umiejętności w Krakowie, ukazało się doskonale wydanie *Pieśni łacińskich Jana Dantyszka*. Tekst uzupełniała monografia o Dantyszku pt. *Twórczość poetycka Jana Dantyszka* („Rozprawy PAU” 1948). Uczony podjął również pracę nad dziełami Macieja K. Sarbiewskiego. W r. 1954 wydał rozprawę M. K. Sarbiewskiego *De perfecta poesi sive Vergilius et Homerus* (Warszawa 1954). Do dwóch wymienionych pozycji dochodzi jeszcze wydanie *Wykładów poetyki* M. K. Sarbiewskiego (1958). Śmierć uczonego przerwała przygotowanie do wydania z rękopisów dzieła M. K. Sarbiewskiego pt. *Dii gentium*. W zamierzeniu Skiminy miał to być trzeci tom wykładów Sarbiewskiego w przekładzie polskim, z komentarzem filologicznym i przypisami. Sarbiewskiemu poświęcił też kilka artykułów opublikowanych w czasopiśmie „Meander”.

W Toruniu, w r. 1952, ukazało się ważne studium pt. *Persjusz w Polsce*, będące owocem iście benedyktyńskiej pracowitości. Zajął się też Skimina autorami komentarzy do dzieł pisarzy klasycznych, np. Bernardem Silvestrisem, komentatorem *Eneidy* Wergiliusza, oraz Tomaszem Treterem, objaśniaczem i naśladowcą

Horacego. Wymienione powyżej prace to tylko najważniejsze pozycje w dorobku naukowym Stanisława Skiminy; pełny spis jego publikacji zestawiał Michał Swo-boda (zob. Bibliografia).

Stanisław Skimina przeszedł do historii polskiej filologii klasycznej nie tylko jako uczony. Był również wybitnym dydaktykiem nauczania języków klasycznych, niezwykle oddanym i serdecznym wychowawcą młodzieży licealnej, kadr naukowych, preceptorem i przyjacielem nauczycieli języka łacińskiego. Po I wojnie światowej pełnił funkcję kierownika Ogniska Metodycznego przy Kuratorium Krakowskim, wykładał w Studium Pedagogicznym UJ, działał w Towarzystwie Nauczycieli Szkół Wyższych. Nigdy nie zerwał żywego kontaktu ze szkołą średnią i ze swymi wychowankami, zawsze czuł się moralnie zobowiązany do tego, by służyć innym nauczycielom swą wiedzą i doświadczeniem. W ramach Wydziału Filologicznego UJ z oddaniem pracował jako przewodniczący Komisji Dydaktycznej. Trudno się zatem dziwić, iż pozostał we wdzięcznej pamięci wielu swych uczniów. Oto dwa fragmenty wspomnień Danuty Zazulowej, ogłoszonych na sesji poświęconej 100. rocznicy urodzin profesora Skiminy:

Był uważany za świetnego nauczyciela, zawdzięczał to uznanie nie tylko osobistemu urokowi, ujmującemu sposobowi bycia, pogodzie, poczuciu humoru, wspaniałej intuicji pedagogicznej, bezgranicznej życzliwości dla uczniów, połączonej z wysokimi wymaganiami sprawiedliwości i lojalności, ale przede wszystkim cechowała Profesora głęboka wiedza, świetne i błyskotliwe opanowanie języka łacińskiego, niezwykła staranność w wypracowaniu koncepcji lekcji i jej realizacji, obiektywizm w ocenie.

[...] Z doświadczeń Profesora wynikały także rady, jak zdobyć, utrzymać i rozwijać autorytet nauczyciela, jak pozyskać przyjaźń, a nawet miłość uczniów. Środki prowadzące do tego to solidne przygotowanie się do każdej lekcji, pełne jej wykorzystanie, ustawiczne dokształcanie się, szerokie zainteresowania, umiejętność przyznania się do błędów, niepoddawanie się osobistym sympatiom czy antypatiom, wreszcie, jak zartobliwie dodawał Profesor, „jakikolwiek własne hobby”. W takim duchu prowadzone zajęcia budziły u przyszłych nauczycieli zapał i niecierpliwe wyczekiwanie okazji wypróbowania własnych sił. Wyrabiały w nich świadomość skomplikowanej i trudnej pracy nauczyciela, ale i satysfakcji, jaką może przynosić. Czuliśmy się dobrze przygotowani do zawodu.

Pełnił też Stanisław Skimina liczne funkcje organizacyjne. Przez wiele lat był sekretarzem Komisji Filologicznej Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie, wiele czasu i energii poświęcił Polskiemu Towarzystwu Filologicznemu, którego członkiem był od r. 1908. W latach 1946–1948 oraz 1952–1953 był wiceprezesem Krakowskiego Koła Polskiego Towarzystwa Filologicznego, a od r. 1954 do śmierci pełnił funkcję prezesa tegoż Koła. W sposób szczególny starał się o utrzymanie więzi pomiędzy Uniwersytetem a nauczycielami szkół średnich. Przez całe swoje życie brał udział w zjazdach Polskiego Towarzystwa Filologicznego. W uznaniu zasług dla PTF uchwałą Walnego Zgromadzenia wybrany został na członka Zarządu Głównego (1948), a w r. 1954 — na wiceprzewodniczącego Zarządu Głównego, którą to funkcję sprawował do końca życia. Znany był również ze swej aktywności na kursach i konferencjach nauczycielskich, często jako chętnie słuchany wykładowca. Cieszył się także uznaniem

jako popularyzator wiedzy o antyku grecko-rzymskim. Nie można wreszcie pominąć jego czynnego udziału w pracach Polskiej Akademii Umiejętności (od 1925 r.). Za swe zasługi Stanisław Skimina odznaczony został Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski oraz Złotą Odznaką Miasta Krakowa.

Był dwukrotnie żonaty. Z drugiego małżeństwa, z Marią Jadwigą z Kowenickich, urodziły się córki Ewa i Krystyna.

Bibliografia

- J. Korpanty, *Stanisław Skimina* [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. XXXVIII, Warszawa-Kraków 1992-1993, s. 163-165.
- J. Krókowski, *Prof. Stanisław Skimina. Wspomnienie pośmiertne*, „Języki Obce w Szkole” VII, 1963, s. 102-104.
- W. Madyda, *Wspomnienie o prof. Stanisławie Skiminie*, „Meander” XVIII, 1963, s. 133-138.
- M. Plezia, *Działalność naukowa prof. Stanisława Skiminy*, „Sprawozdania z Posiedzeń Naukowych Wydziału Nauk Społecznych PAN” V, 1962, z. 4, s. 29-34.
- J. Styka, *Profesor Stanisław Skimina, uczonec — nauczyciel — człowiek (Sprawozdanie z uroczystej sesji poświęconej 100. rocznicy urodzin prof. dr Stanisława Skiminy)*, „Meander” 1987, s. 35-42.
- M. Swoboda, *Stanisław Skimina (1886-1962)*, „Eos” LIII, 1963, s. 237-253

Józef Korpanty